

ISKAY ÑIQIN YACHAY SAPA WIRAQUCHA DUN QVIXOTE MANCHAMANTAN

CRISOSTOMOH TAKIN

Awqalláy, munankin riki, munankin,
yachakunanta t'ihsimuyuntipi,
chay awcha kayniykih phururninta.
Chaymi kay rawrah sunquy takirinqa,
qhasunqatah llaki qapariyninpi,
kunkaypa rawrah wayllyakuyninta
wañuyniypipas k'ana kayniykipipas,
ay nisqaymi yachapatarikunqa
rikunkin, chaypitahmi rikunki
chhallukusqaypa ch'ullchunninkunapi
thanta t'isasqa rixuripusqallayta.
Uyariway, allinta chaninchaway
ama sumah takiytachu, ch'ahwayta
qhasquypa mininmanta llusimuhta,
khunununuypi purikachakuhta.

Leonpa, atuhpa qapariyninpas,
ima wanllaypa, huywiypa q'ahchanpis
sarpha amaruh miyunpas, may manchachih,
mayqin manchakuna layqaruhpis
wahwah qapariyninpas, wayrakunah
khunununuyninpas mama quchapi,
puxllay turuh yawar ahtupayninpas,
ixma kullkuh waqapakuyninpas,
tukuy ima munarikuyninpas
pahpakan llaki waqakuyninpipas,
layqa harpiyah ch'ahwakuyninpipas.
Paqariramunanmi musuh nunay,
musuh ñawraywan sumah takiriywan.
Llaki kasqaypa ch'usahyananpahqa
huh wankaytan maskharikapushani
warp'inaypah kay tuta kayniypirah.

Chhayna hatun mayuh qapariyninga
Tajo taytanchispa t'iyu aqunrahmi,
Betispa oliva mallkinkunarahmi,
ch'ila ñak'ariyneyta chaskinqaku,
suni sayah qaqakunah ñawch'inpi
icha lluy sankha uxupi churanqaku,
wañusqa qalluh qaparikuyninwan
laqha wayq'ukunapi icha pakah
mama qunchakunah pata patanpi,

mana pihpa khuyaykusqan suyupi,
mana hayk'ah intih k'anchariyninwan,
icha Libiya katarihpa suyunpi.
Aqu aqu panpakunapi kahtin,
qapariypa qharqa yachapataynin
mana pihpa uyarisqanmi t'uhyanqa,
harawiyniypa pisi kallpan rayku,
huch'uylla k'anchay nunaypa karuhtin,
hinantinpitah mast'arikunanpah.

Chihniy ch'usah yanqa, suyay chinkanqa
chay sullulpi icha llullarukuypi;
chikirukuyqa wañurakapuyumi;
sinchi kawsariyqa mana chaninmi;
qunqanapahqa manan hinallachu
ch'ila kaypis manan kusillapichu.
Tukuy imapin rixurin wañuyqa;
icha kawsakushani ima raykucha
sancha, saqisqa, mana ima waylluywan,
icha wañusqañachu kashanipas,
chay qunqaypitahmi kawsakunipas,
chay ñak'ariypin kusirikunipas
qhaphah kayniytah kusi chaypi kashan,
chay hina llaki ch'ahwarikuypitah
manan qhawarillaytapis atinichu,
manathmi chaytaqa maskhanipaschu,
chay nuqa kikiy maqanakuyniypi
paywan kashani mana paywan kaspas.

Imatah kayri kay kawsayniypiri.
Suyanitah mana apay atinayta,
Munanitah mana munawahniyta.
Wayllukusqayqa ñawiypi llikakun
wisq'arapuhtiytah ch'usahyakapun
yawar k'iriwan k'irincharuwaspa.
Pin mana kicharinmanchu sunita
sunqunpa pukunta mana ima iniyman,
chihnipakuyman kayta tariruspa.
Ima p'usqu kawsaymi kayqa kasqa:
chiqah sullul kay ch'usahman tukupuh.
Munanakuypa uxunpiqa awqa
sanchan q'isachakun rawrah wañuypi.
Siq'away k'ana chay qhillay waskhawan.
Ichaqa nuqa usurirí sarusqan
sutillaykiwanñan quhmarushani.

Nuqaqa wañushanin mana imapis.
Qan urpichalláy, mana sunquchallayuh,
munay mana munah tanqayuwankin,
waylluy waylluyniywan ch'usahyanaypah.

Lulusqayta anchatan yachashanki,
Sunquypi kasqaykitaqa rihsinkin
Qanllapi wañu p'itirusqantaqa.

Kay ñawiykuna tutayapuhtinqa
ch'aska ñawiykiqa manan nuqata
qhawayuwanqapaschu wañuyniypi;
manan imapi kutichiwankichu,
suyanay kahtin kawsaypi, wañuypi,
wayllunallayta yuya yuyarispa.
Allin munahqa chiqah ñantan purin,
aswan allin qispihmi waylluhqa,
waylluypa nishu yanachasqanqa.
Kaytan willarusayki: walusqayqa,
munaychatahmi sinchi añakatahmi.
Huchaypa mininmi qunqawasqanqa
wayllukuniña chaypas axllayninca
payqa thahmi kusitah kawsakushan.
Kay kayniypin, llaki kawsayniypin,
Ñak'arikuyniy chayarqamushanña
chaypin kani mana wayllukusqallan
wayrah wantunan, ch'usahyarachinan
mana imayuh, mana ima suyanayuh.

Hunay kay kurkuyta saqirparihtin;
qanpa aswan raymiykin paskarikunqa.
Kay rimakuyniyqa upa karusqaymá.
Chay p'unchaymi qanpahqa paqarinca
Llinp'i kawsariy ch'usahyapuyniywan.

Chayashanin uxu pacha punkuman.
Wiñay ch'akisqa Tántalon Sisifowan
Tariristinrah suyayuwashanku;
Ticion kunturninwan ña chaypiña,
Egióntahmi piruruntin suyan

Suquypa mininwanmi watarunki
munakuyniytaqa awqay pachamanrah.
Imapahtah rimanakuranchisri
wayllukuytan, chihnikuyman t'ixranki.
Danaides ñañapis unu astaruypin
llakikuyninta takin waqaspanku
paykunatahmi ch'inllapi sunquyman
q'ala kahtin suñata anqusanku.
Nuqa wañu p'itihmanchu quwanku
harawiyta, ayarachita takiypi,
kay sapallan mana aya p'achayuhman.
Supay wasi punkupi kinsa uya
sahraqa, askha waranqa supaykunah

qatirisqanmi ñak'arirunaypah.
Manan kanmanchu allin raymiqa.
Ancha wayllukuypi wañuruhpahqa.
“Cancion desesperada”, anchhiy takiy,
ama waqaychu wañurapuhtiyqa.
Qanqa nuqawanmi paqariranki
atayniykitahmi yapayuni wañuyniwanpis.
Ama llakikuychu.

Capítulo XIV en *Yachay sapa wiraqucha dun Qvixote Manchamantan* de Miguel de Cervantes Saavedra, 2005, Empresa Editora El Comercio S.A.